

БЮДЖЕТ УЧАСТІ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ

Гринчук Юлія Сергіївна

ORCID ID: 0000-0003-0297-7432

д.-р. екон. наук, професор, професор кафедри менеджменту
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна

Коваль Надія Володимирівна

ORCID ID: 0000-0003-1244-9297

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна

Утеченко Дар'я Миколаївна

ORCID ID: 0000-0002-1162-0083

аспірант, асистент кафедри менеджменту
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна

Організаційна структура апарату державного управління в Україні в останні роки зазнала значних трансформацій. Вона є надмірно централізованою, далекою від потреб громадськості, закритою від суспільства. Виникає потреба в пошуку ефективної і дієвої моделі управління на місцевому рівні, участі громадян в управлінні громадою, співпраці влади і населення.

Рівень довіри громадян до керівництва підвищується при умові співпраці під час громадських слухань, референдумів, виборів, процесів прийняття рішень, контролю за їх виконанням. Бюджет участі – один з найбільш ефективних механізмів заохочення громадськості до роботи з органами місцевої влади. Це дієвий інструмент залучення громадськості до вирішення нагальних місцевих питань, відкритої дискусії, прийняття важливих рішень.

Бюджет участі (громадський чи партиципаторний бюджет) – механізм, який дозволяє мешканцям шляхом надання конкретних власних проектів чи ідей та подальшого їх відбору іншими членами громади відкритим голосуванням вирішувати, у який спосіб витратити частину місцевого бюджету [1]. Кожен громадянин має реальну можливість представити власну пропозицію, проголосувати за неї, втілити в життя, витративши частину коштів місцевого бюджету. Бюджет участі дає змогу ефективно використовувати місцеві ресурси, враховувати думку соціально активної частини населення, прозоро приймати рішення, активно працювати на благо громади. Бюджет участі має великий потенціал підвищення ефективності бюджетної політики в Україні.

Найефективніший метод прийняття рішень вважається груповий метод. Він використовується для обговорення і вирішення складних питань, пошуку цікавих ідей і пропозицій, необхідності дійти згоди і врегулювати складні проблеми. З одного боку, громадянам надається унікальна можливість відновити демократію на місцевому рівні, втілити в життя цікаві ідеї і проекти щодо розвитку громади, приймати участь у публічних справах, співпрацювати з владою. З іншого боку, існує загроза довгих перемовин, неконструктивних рішень, небажання визнати чиясь пропозицію найкращою. Важливо розуміти, що працюєш в інтересах власної громади, для успіху і перспективного розвитку регіону. Населення громад пов'язує великі надії щодо обговорення і вирішення інвестиційних потреб і пріоритетів та плідної співпраці з місцевою адміністрацією. Подібна робота з громадськістю

важлива також для керівників об'єднаних територіальних громад. Виникає можливість визначитися з основними потребами громадян, їх баченням вирішення проблеми, ефективного обговорення і взяття відповідальності за свої дії і рішення.

Соціально активна частина громади є посередником між керівником та населенням регіону, що допомагає краще пізнати проблему «знизу» і донести її «нагору».

Переваги групового ухвалення рішень виявляються в тому, що таке рішення [1]:

- переважає обсягом знань та інформації, що впливають на рішення;
- дозволяє запропонувати більше ідей (пропозицій) та розглянути альтернативи;
- відповідає характеру демократичного суспільства;
- має комунікативні переваги у донесенні рішень до всіх зацікавлених сторін, що сприяє ширшому усвідомленню його корисності.

Участь громадськості у бюджетних процесах залежить від наявності бюджетних коштів, інвестицій, які можна витратити на розсуд громади, бажання місцевої влади працювати разом і відкривати бюджет для людей. Спільна робота над вирішенням проблем громади із застосуванням громадського бюджету розвиває почуття обов'язку, відповідальності за можливі наслідки.

Партисипативне бюджетування набуло поширення у світі близько двадцяти років тому. Воно має різні форми та стосується різних адміністративно-територіальних одиниць. Громадяни багатьох країн мають доступ до інформації про бюджет участі та змогу формувати та справедливо розподіляти кошти на розвиток громади міст. У деяких країнах громадський бюджет запроваджений в університетах, школах, культурних центрах, бібліотеках, інших громадських установах. Працюючи над громадським бюджетом, громадяни отримують неоцінений досвід живого спілкування, обмінюються думками і ідеями, дискутують з незнайомими людьми різних соціальних прошарків, усвідомлюють відповідальність прийняття колективного рішення. В деяких країнах бюджет участі є постійним, щорічним процесом, в якому беруть участь сотні або тисячі громадян. Проекти та ідеї громадського бюджету не ігноруються владою, а навпаки, отримують підтримку і заохочення до конструктивної співпраці. В учасницькому бюджетуванні приймають участь представники різних груп і верств населення: мешканці громади, юристи, потенційні інвестори, представники бізнесу, експерти, місцеві активісти. В кінцевому результаті, проект отримує фінансування в рамках громадського бюджету, якщо його підтримає значна кількість представників громадськості. В останні роки у світі значно збільшується кількість партиципаторних бюджетів, зростають обсяги коштів, які виділяються для вирішення першочергових потреб громади. Керівники громади оцінюють пропозиції мешканців з точки зору відповідності чинному законодавству та можливості і необхідності їх подальшої реалізації.

В Україні з 2015 року було розпочато впровадження партиципаторних бюджетів, прийняті розпорядження міських очільників, створені робочі групи. Але, на даний час, в нашій державі відсутній закон, який зобов'язує запроваджувати громадські бюджети. Тому питання бюджетів участі врегульовуються нормативно-правовими актами місцевого самоврядування. Це можуть бути розпорядження міських голів, очільників об'єднаних територіальних громад, рішення місцевих рад. В нашій державі бюджет участі набуває форми суспільного договору. Таким чином, сьогодні в Україні декларується впровадження «польської моделі» бюджету участі, основними принципами якої є [2]:

- всі прийняті у процесі голосування рішення повинні бути обов'язково виконані;

- усі проекти повинні відповідати плану стратегічного розвитку міста, входити до його компетенцій;
- вартість проекту не може перевищувати відведену на його реалізацію суму;
- реалізація проекту можлива лише на території відповідного міста;
- процес партиципаторного бюджету має циклічний характер, тобто проводиться щорічно один раз на рік;
- термін виконання одного проекту не може перевищувати одного року;
- усі роботи, пов'язані із реалізацією проекту, повинні виконуватися міськими службами;
- відкритість процедури проведення партиципаторного бюджету;
- висока відповідальність як з боку місцевих органів влади, так і громадян;
- зміцнення громади в цілому, а не лише встановлення довірчих відносин між окремими громадянами та представниками місцевої влади тощо.

Керівники українських міст, які мають бюджет участі, підвищують довіру громадськості до роботи органів місцевого самоврядування, створюють позитивний імідж місцевій владі, зацікавлюють людей працювати разом задля загальної цілі, вибудовують ефективні комунікації, згуртовують людей навколо спільних ініціатив та ідей.

Висновки. Таким чином, бюджет участі – це можливість досягнення компромісів і вирішення першочергових завдань. Він дозволяє мешканцям самостійно визначатися із потребами, голосувати за обрані проекти, створюючи передумови для покращення життя усієї громади. Командна робота керівників міст з усіма зацікавленими мешканцями і активістами дає свої позитивні результати та створює процес прямої участі містян в розподілі частини бюджетних коштів.

Список використаних джерел:

1. Берданова, О. В., Вакуленко, В. М., Гринчук, Н. М., Колтун, В. С., Куйбіда, В. С., Ткачук, А. Ф. (2017). *Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі*. Київ. ISBN 978-617-7361-42-7.
2. Сотник, І. М., Ус, Я. О. (2018). *Бюджет участі: досвід застосування та перспективи вдосконалення в містах України*. Вилучено з: <https://mer.fem.sumdu.edu.ua>.

ВПЛИВ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ НА СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ЛОГІСТИКИ

Драпалюк Тетяна Андріївна

студентка факультету менеджменту та маркетингу
КПІ ім. Ігоря Сікорського, Україна

Розвиток сучасного світу значною мірою залежить від інформації та її розповсюдження. Важливим етапом економічного зростання та соціальних змін став розвиток Інтернету. На разі електронна комерція зростає стрімко, охоплює все більше ринків та збільшує прибутки компаній.

Промисловість роздрібної торгівлі в Інтернеті за останні роки зросла на понад 20% річних, у 2019 року, як факт частка продажу в Інтернеті, зросла вдвічі до 4 трильйонів доларів. Електронна комерція захоплює все більшу частину світового ринку. У 2019 році ринок Європи на 7% був охоплений електронними продажами, у США – 16%, а лідирує у активності використання нових способів реалізації товарів